

och deelt
het land-
engelsch
samen-
d". Dit
geworden.
Nederland
ksinnen",
land de
naar den
er dagen
den be-
Harm
verjaardag
an Italia-
staatsman
27 in de
en ander
en enkele
in welk
zijn vader
maar hij
beginselen
on in die
kelijk
het ook
kerk ge-
vond hij
fijnen";
dat een
Kamer
tland
waren, zie
van zijn
eer nader
eeuw te
zins brave
s wel wat
van Mr

die men-
aar 't niet
koopman
stellig wel
ij in allen
ebben van
Drenten,
root gaat.
milie Kok
d en word
vermoeden
la burgers
nen zullen
den gehad.
zijn uit de
enaar.

Noord tot
de gelegen-
maligen
zij zonnen

ent bij. De
lande wa-
misgewas
et den be-
heten ons
15 was een
ng, als ge-
el en be-
gewas was
Mislukking
al bij als
er werd ge-
heid te hulp
uizing. In
er aan den
el ook over
erhoek van
en aan en
werkladen
ascheiden
hte te ver-
merika. De
aschen, die
den de af-

Assyrisch-
ng in aan-
gt het op-
r „Genesis-
ap met de
a vertoont.
ogische of
e over di
huda be-
abylonisch
pvalendste
us in het
on, elemen-
en. Hij wil
n" in den
Penitentie-
drongen en
samenhan-

GISPEN.

uch in ihren
Berlin und

et weten vor-
hedachrijving
rdening der
a op 20 Oct.

gescheidenen geen onbelemmerde vrijheid van gods-
dienst; zelfs in het jaar '46 werd nog een vonnis ge-
veld en Mevrouw Zeelt van Baambrugge ver-
oordeeld tot een geldboete wegens het houden van
godsdiensttoefening. Voorts drukte de openlijke smaad,
waarmede in stad en dorp de afgescheidenen werden
gesmaad, aan anderen werd het werk opgezeggd en
derden werden getroffen in hun nering; deze plage-
rijen, thans nog in praktijk gebracht in enkele dorpen,
waar de „doleerenden" tot voor korten tijd nog niet tot
korkformatie waren gekomen, werden toen nog schier
door alle kleine en groote bazen als druk uitgeoefend
op de fijnen en koksianen, waaraan de verlichte libe-
ralen zoo duchtig het land hadden. Voor deze lieden
was Amerika het land waar brood was te verdienen
en vrijheid te genieten.

Zeer opmerkelijk is, dat van den kant van de plagers
nu het verzet komt tegen de landverhuizing. Ik las
preekjes en brochures tegen de landverhuizing van
liberale dominees. Zoo iets dwaas kan men zich haast
niet indenken. 't Ging hierbij den gang als bij het
opzeggen van het lidmaatschap der kerk. De liberale
synode maakte het den gereformeerden haast niet
doenlijk om te blijven in de kerk en toch mocht men
in de eerste tijden het lidmaatschap niet opzeggen.
Zoo maakten de toestanden en het liberaal regime in
staat en kerk het den afgescheidenen zeer moeilijk
en verdrietig, doch voor landverhuizing was men ook
weer niet en die bevorderen wilde men niet, dan
ja — naar enkele eilanden in Indië. Echter onze men-
schen doorzagen heel goed, dat ze dan van den regen
in den drup kwamen, immers zij zouden dan toch
blijven onder eenzelfde fijnen hatende regeering in
staat en kerk.

Aan twee mannen in Arnhem komt de eere toe
dat zij, nadat de Heere aan hen daarvoor 'toog had
geopend, de landverhuizing naar Amerika hebben
bevorderd, neen! veel eer geleid en geregeld; deze beide
mannen waren de zwagers Brummelkamp en van
Raalte. Aan de geschiedenis van de landverhuizing
zullen hunne namen zeer eng verbonden blijven. In
deze geschiedenis namen de afgescheidenen een
grootte, de grootste, de eervolste, doch ook de moeilij-
kste plaats in. 't Is iets wat den huidige gezant van
Amerika eert, dat hij zoo helder zich rekenschap
geeft van de betekenis der landverhuizing en vooral
ook zich klaar uitsprekt inzake de plaats die de
afgescheidenen daarin van den aanvang hebben in-
genomen. 't Geeft ook een goeden kijk op het karakter
van dezen hoogen waardigheidsbekleeder, dat hij niet
verzwijgt, dat die afgescheidenen als het ware zijn
uitgeweken, door een onghartig liberalisme hier eerst
vervolgd en daarna gedrukt. Dat dit het kruisot dier
bekrompene, zich wanende en noemende verlichten,
niet aangenaam is, spreekt van zelf; zij waren alleen
onpolitiek genoeg dat ook te laten merken. Echter de
gezant van Amerika, nazaat van een in zijn soort
heldengeslacht, laat zich niet beïnvloeden noch in-
timideeren en het ligt in de gedragslijn van den aan-
vang van zijn komst alhier, dat hij de uitnodiging,
om op den Schooldag te Kampen te zijn en te spreken,
aannam. De waardigheidsbekleeder van het groote
land met wijde horisonten en grooten vrijheidszin
toont zich ook door zulke daden een waardig vertegen-
woordiger van een volk vrij van „smalligheden".

Over Ihrhove.

We leven er vrij dicht bij; toch weten we er betrek-
kelijk weinig van. Ik dacht, dat onderstaand artikel
van Ds D. v. Dijk in de „Gron. Kerkbode" algemeene
aandacht verdiende.

Pinkstermaandag heb ik het genoegen gehad te
mogen spreken op een zondagsdag te Ihrhove.

De kerkelijke beweging, die 1834 een aanvang nam
in Ulrum, en vandaar uit zich voorplantte door heel
ons land, heeft ook nog in de kerkelijke wateren aan
de overzijde der Duitse grens eenige beroering
verwekt.

Vrucht van die beroering is geweest, dat er in
Oost-Friesland en in de Graafschap Bentheim enkele
kerken en kerkjes tot openbaring zijn gekomen, los
van de officiële kerk, de z.g.n. Reformierte Kirche.
Deze kerken dragen nu den naam: „Oud-Gerefor-
meerde Kerken in Pruiss".

Deze naam kan voor ons, Nederlanders, eenig mis-
verstand wekken. Als wij den naam „Oud-Gerefor-
meerd" hooren, dan denken wij daarmee aan de ker-
ken, waarin Ds Kersten de leidende figuur is, de
kerken, waarin het zuivere gereformeerde goud zoo
droevig is verdonkerd door allerlei mysticisme en
lijdelijkheid. Maar met een dergelijke richting heb-
ben de Oud-Gereformeerden in Pruiss niets te ma-
ken. Zij kunnen zich niet Gereformerd (Reformiert)
noemen, omdat de officiële kerk, waarvan zij zich
hebben losgemaakt, ook Gereformerd (Reformiert)
heet.

Daarom moeten zij aan dat „Gereformerd" wel iets
toevoegen. Daarvoor kozen ze het woordje „oud", om
daarmee uit te drukken, dat zij wenschten terug te
keeren tot de oorspronkelijke Gereformeerde leer en
kerkregeling.

De Oud-Gereformeerden in Duitschland vertoonen
in alles precies hetzelfde type als wij Gereformeerden
hier in Nederland.

Dat kan hieruit blijken, dat al jaren, jaren lang,
telkens domine's uit onze kerken een van die Oud-
Gereformeerde kerken hebben gediend.

Ik noem maar enkele namen.

Onder de dienaars, die h.v. hebben gediend de
kerk van Emlichheim vind ik:

Ds. Moolhuizen (later in Beilen), Ds. Visscher, Ds.
Bakker (later in Emmen), Ds. Bouma (Middelburg), Ds.
de Groot (Wangwerd a.d. Streek), Ds. Uytendhout, Ds.
Heersink; en nu staat daar Ds. Gondappel.

Ds. Inzerink uit Zuidwolde heeft vroeger gestaan
in een andere van die kerken, n.l. in Wilsom. Altijd
bestond er dus tusschen onze Gereformeerde Kerken
en de Oud-Gereformeerde Kerken over de grens wel
correspondentie.

Maar nauwer is de band aangehaald in 1923, toen
door de Generale Synode te Utrecht de Oud-Gerefor-
meerde Kerken in Duitschland werden opgenomen in
het kerkverband onzer kerken, met de rechten eener
Particuliere Synode.

Sindsdien zenden deze kerken hun afgevaardigden
naar onze Generale Synode.

In het zendingswerk arbeiden ze samen met de
kerken der drie Noordelijke Provinciën.

Zelf vormen ze twee classes; de classis Oost-Fries-
land en de classis Bentheim, die saam weer vormen
de „algemeene classis"; hetzelfde, wat wij hier noe-
men „Particuliere Synode".

Zoo ligt daar dus feitelijk een stuk onzer Gerefor-
meerde Kerken over de grenzen in dat groote Duitseh-
land. Zij behooren bij ons; en toch de „grenzen" lig-
gen er tusschen. En die grenzen hebben sedert den
grooten oorlog nog meer betekenis dan vóór dien
tijd. De scheiding is scherper geworden.

Werd vroeger in de streken waar deze Oud-Gerefor-
meerde Kerken liggen nog veel Nederlandsch gespro-
ken, ook in den eeredienst, dat wordt al minder.
Ik meen, dat alleen in Emlichheim (even achter Koe-
vorden) nog Nederlandsch wordt gesproken.

Vandaar dat deze kerken in het gewone leven al
verder van ons komen af te staan en daarom al meer
vereenzamen.

Zeker, sedert 1923 leven zij kerkelijk met ons mee.
Dat maakt dat er band gevoeld wordt.

Ook studeeren, wat het Theologisch gedeelte der
opleiding betreft, de a.s. predikanten in Nederland,
waardoor eveneens de band wordt aangehouden en
versterkt.

Maar in 't gewone leven liggen ze daar, die kerken,
zoo vereenzaamd in dat groote Duitschland. Op dit
oogenblik zijn er 13 kerken met saam ruim 4000
zielen. Wat betekent zoo'n klein getal op die mach-
tige menigte van Duitschers. En groei is er feitelijk
niet. Wel is er in de Reformierte Kirchen in Duitsch-
land eenige opwaking, maar het schijnt, dat deze en-
kele kerken, waarvan 't meerendeel klein en arm is,
weinig indruk maken, dat hun voorbeeld, van in
den weg Gods zich vrij te maken, weinig tot na-
volging prikkelt. De Afscheiding is o zoo klein ge-
heven en het schijnt, dat er weinig kans bestaat op
een nieuwe actie tot vrijmaking der kerk.

Wat moeilijk is het leven en werken in zulke
kerken. Wat hebben wij hier in Nederland dan toch
veel voor.

En nu is dit mijn bedoeling met dit schrijven,
dat wij wat meer aan die broeders en zusters over
de grenzen mochten gaan denken, met hen meelevende
en voor hen biddende.

Pinkstermaandag was ik daar in Ihrhove.

Wat was 't daar goed te zijn.

Mij dacht, ik kon zoo merken, dat de broeders en
zusters daar met veel minder tevreden zijn dan wij
hier. Het was maar zoo'n eenvoudige samenkomst.
Een paar sprekers en een paar stukjes van een
zangvereniging; en toch, wat was dat kerkje vol, on-
danks de warmte.

Zij zijn zoo blij, dat zij mee kunnen doen, dat door
saamwerking met ons de horizon zich wat heeft
kunnen uitbreiden.

Vooral voor de predikanten moet dat dunkt me
wel eens een drukkend gevoel geven, dat hun ar-
beid binnen zoo enge grenzen ligt opgesloten.

Want heusch, zij zijn niet minder dan wij hier.

Ds. Lenderink van Ihrhove, in wiens vriendelijke
pastorie ik een oogenblik mocht vertoeven, is een
flinke, energieke jonge domine.

Domine Husmann van Bunde, met wien ik mocht
saamspreken, is toch heusch niet de eerste, de beste;
een begaafd man, die in onze kerken een goede plaats
zou hebben.

Hoe aangenaam was het mij daarom ook voor hen
om daar eens met die mannen als collega te kunnen
verkeeren, om zoo ook in hun hart het gevoel te wek-
ken, dat zij niet alléén staan, dat zij staan met ons
hier in Nederland in één rij, al ligt het ook in Gods
bestel, dat hun levenstaak zijn begrenzing vindt in
dat kleine getal kerken.

Nog eens, wat was 't me goed daar te zijn. De na-
tuur was zoo mooi in het lommerrijke dorp op dien

zonnigen feestdag.

En des avonds toen ik mocht aanschikken op een
boerderij aan de groote uittrektafel, waar heel de
familie uit de omstreken saam was gekomen voor
de gelegenheid van het Zondagsfeest, waar de domine
van het dorp mee aanzat, toen was het mij, terwijl het
avondlicht door de vensters viel, alsof ik terugge-
gleden was naar vroeger dagen toen op de dorpen het
patriarchale leven nog heerschte, en de moderne tijd
nog niet alles van zijn rust had beroofd.

En toch was het in Duitschland, en toch zaten er
aan tafel twee jonge mannen, die in den grooten
oorlog gewond waren geweest, en één, die den donder
van den strijd zoo had meegemaakt, dat hij bij een
stormaanval van 120 man slechts 9 zag terugkeeren.

God geve dat, zooals die familie daar aanzat in
ouderwetsche rust, temidden van een groot modern
land, zich ook de kerken daar temidden van een
wereld van ongelof, het oude, beproefde geloof mogen
behouden en den zoeten vrede, die van dat geloof
vrucht is.

De Heere zij met onze broeders en zusters daar-
ginds.

J. W.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Dringt te:
Oost- en West Souburg: J. v. Dijk te Duurswoude, A. J.
Noordewier te Westerboek en J. M. Spier te Dussen.

Tweetal te:
Dwingeloo: P. M. Veldhuizen te Paesens en H. Zandbergen,
cand. te Enschedé.

Beroepen te:
Harlingen: J. H. Staal te Garrelswaer.
Brounisse: H. Zandbergen, cand. te Enschedé.
Urk: D. v. Enk te Zwelloo.

Aangenomen naar:
Alkmaar (2e beroep): C. van Meijnefeld te Feijenoord (R'dam).
Culemborg: H. M. Ploeger te Appelscha.

Bedankt voor:
Kollum: C. W. Keur te Oudewater.
Oude- en Nieuwe Wetering: R. J. v. d. Meulen te Hammiden.

Intrede te:
Assen: B. A. Bos, Tekst Jes. 6:1-8.

Jubilea.
9 Juli: J. H. Beumee te Tweede Exloermond, 25 jaar.

Eere-doctoraten V. U.
De Senaat der Vrije Universiteit te Amsterdam heeft be-
sloten ter gelegenheid van de herdenking van het vijftig-
jarig bestaan der Universiteit de volgende eere-doctoraten
te verlenen: aan Z. Exc. H. Colijn, te 's-Gravenhage, in
de Rechten, aan Prof. Dr. J. Sebestyén, te Budapest, Ds.
D. Bakker, emeritus-predikant te Santpoort, en Ds. J. C.
Rullmann, te Wassenaar, in de Godgeleerdheid.

Emeritaat.
Ds. H. A. Dijkstra, predikant der Gerst. Kerk te Dierce
(Dr.), is voornemens tegen 1 November a.s. emeritaat aan
te vragen. Ds. Dijkstra werd in 1883 pred. te Duurswoude
en dient sedert 1889 zijn tegenwoordige gemeente.

Candidaten tot den H. dienst.
De Classis Zutphen heeft in haar vergadering van 27
Juni praeparatoir gekannineerd en beroepbaar verklaard in
de Gerst. Kerken den heer J. Hartkamp, Sprongstraat 2 te
Zutphen. Cand. Hartkamp zal gaarne een eventueel beroep
in overweging nemen en de Kerken des Zondags dienen.

De Classis Breukelen der Gerst. Kerken heeft cand. E.
Möblich praeparatoir gekannineerd en niet algemeene slamen
beroepbaar verklaard. Hij wil de Kerken gaarne des Zon-
dags dienen en na 15 September een beroep in overweging
nemen. Zijn adres is: Talmstraat 10, Haarlem.

De heer P. B. Longkeek, Theol. cand. te Rotterdam, Ael-
brechtskade 86 c, is van heiden af bij de Gerst. Kerken
beroepbaar.

De heer A. Borajes te Schermerhorn, die met goed
succes zijn praeparatoir examen voor de classis Alkmaar
der Gerst. Kerken heeft afgelegd, verzoekt ons mede te
deelen, dat hij gaarne voor de gemeenten wil optreden, doch
een eventueel beroep niet voor 1 Sept. in overweging kan
nemen.

(SL)

„GEREF. KERKEN IN HERSTELD VERBAND".

Intrede te:
Arnhem: P. v. d. Vloed, Tekst Lukas 9:50 en Matth. 12:30a.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Tweetal te:
Rijnburg: A. H. Hillers te Enschedé en J. Hovius te
Nieuwe Pekela.

Beroepen te:
Vlaardingen: J. Jansen te Leiden.

GEREF. GEMEENTEN.

Tweetal te:
's-Gravenpolder: J. Franje te Barneveld en M. Hofman
te Krabbendijke.

Beroepen te:
Gouda: A. de Blois te Dirksland.

Bedankt voor:
Opheusden: J. Franje te Barneveld.

Lezers van „De Reformatie",
die met zoveel sympathie dit
blad ontvangen, wilt ook uw
FAMILIE-ADVERTENTIËN
ter plaatsing zenden. ::

ELECTR. MEUBELMAKERIJ
H. J. KUIJPERS, Den Haag
Complete Meubelbeering,
Kamer- en Winkelbetimmering
Vitruines, Radiokasten.
Werkplaats: Scheepersstraat 175
Kantoor: Boerenstraat 78
Telefoon 37647

VRAAGT
Zoete Spaansche Wijn f 1.-, f 1.30
Samos Wijn f 0.80, f 1.-, f 1.20
Portwijn f 1.20, f 1.50 en hooger
Alles per flesch.
Bisschopwijn - Boerenjongens
Likeuren - Advocaat.

C. BLOOT & ZOON
Kloksteeg 37 LEIDEN, Tel. 99.

W. H. DE GRUIJTER - DEN HAAG
Aannemer van Schilderwerken
Glaszener
Werkplaats: De Ruyterstraat 8a
Woning: De Ruyterstraat 10
Gironummer 84729
Telefoon 14527

ANTON BACH, Amsterdam
Johannes Verhulststraat 107
Tel. 28597, Gem. Giro B 3038
Aardappelen - Groenten
Binnen- en Buitenlandsch Fruit,
Primeurs - Conserven van
Hoogenstraten en Hero.

Amsterdamsche Drogisterij
Brinklaan 89 - BUSSUM - Telefoon 175
Wij maken voor U klaar ALLE
mogelijke Kruiden, Recepten, uit
onbeprijstelijk verschen aanvoer,
tegen billijke prijzen.
Beleefd aanbevelend, J. SLAAP.

BOEKHANDEL C. VERSLUIS Jr.
Heerenstraat 5, Rijswijk (Z.-H.)
Telefoon 18798

is ook
UW Boekhandel

HILVERSUM
Roekt U een Sjne Sigaar?
Of refereert U een pijp?
Dan kunt U terecht bij
SIGAREN MAGAZIJN
„THE OLDSMOKER"
KERKSTRAAT 8 - HILVERSUM

W. J. KRUIS, ROTTERDAM
HANG 16
Tel. 13489 - Postch. en Giro 45360
Manden- en Rietfabrikant
LIGSTOLEN - SERREMEUBELN
WASCHMANDEN EN WIEGEN

ANTON J. MARKUS Jr.
WONINGINRICHTING.
v. Diemenstraat 219 - Den Haag
Tel. 36992
ANTON VISSER, Den Haag
Telefoon 15058
Schoofstr. 4a, naast de vischbanken
LUXE VISCHBAKKERIJ.
Altijd versch Vischgebak.
Bel. aanbev.

Meubelmakerij Stoffeerdery
Rotterdam H. KAPTEIN Tel. 43885
Blommersdijksebaan 34b
Compleete Meubelbeering, ook volgens tekening
Reparatie aan alle Meubelen
Vraagt prijs. Beslist eigen werk